

تاریخچه مدرسه علوم دینی اسماعیلیه

جزیره ی قشم در زمانی نچندان دور بعنوان مرکز علمی در قلب خلیج فارس و سرزمینهای ساحلی مطرح بوده است.

در این جزیره مدارس و علمای بسیاری حضور داشتند که هر کدام در نشر علوم دینی و اسلامی نقش فعالی داشتند و هنوز هم آوازه و ذکر خیر آنها در بین مردم وجود دارد. از میان این مدارس، می توان به

مدرسه ی علوم دینی شیخ محمد اسماعیل که از باسابقه ترین مدارس علوم دینی اهل سنت و جماعت در جزیره قشم بشمار می آید و دارای قدمتی بیش از ۲۲۰ سال است اشاره کرد. این مدرسه در سال ۱۲۰۰ هـ.ق در شهر قشم، توسط شیخ اسماعیل تأسیس شد. بنای اولیه ی این مدرسه در محوطه فرمانداری قبلی شهر قشم بود که بعدها توسط شیخ احمد اسماعیل به جنب مسجد ایمانی انتقال یافت که هنوز هم آثار قدیمی این مدرسه در آن محل باقی است. حدود صد سال پیش شیخ محمد اسماعیل فرزند شیخ احمد که از علمای کبار و از مشایخ جزیره قشم بود، در این مدرسه مشغول به تدریس علوم دینی شدند و دارای طلاب نسبتاً زیادی بودند. بعد از ایشان فرزندش شیخ محمد ملقب به شیخان محل سکونتش را به روستای گیاهدان ان تقال داد مدرسه ی مذکور نیز به این روستا انتقال یافت.

ایشان در طول حیات خود به تدریس علوم دینی مشغول بودند و بخاطر تسلط بر زبان عربی در علوم لغوی نیز تبحر داشتند و توانستند شاگردان بسیاری که از جمله آنها می توان به جناب شیخ محمد صالح امینی امام جمعه طبل و ریس شورای حل اختلاف قشم، جناب شیخ عبدالرؤف نحوی مدیر مدرسه علوم دینی بند حاجی علی، مرحوم شیخ محمد شریف صالحی رمکانی مفتی شرع قشم و از علمای بنام در ایران، مرحوم شیخ عیسی ترکمانی امام جمعه بمانی از روستاهای میناب، جناب شیخ سید محمد حبیب قریشی از علمای کلبو گیاهدان، مرحوم سید عبدالرحیم خطیب امام جمعه سابق اهل سنت بندر عباس و از علمای بزرگ که صاحب دو کتاب معروف شیخین و صهرین بودو غیره می توان نام برد.

تصاویری از ساختمان قدیمی مدرسه دینی اسماعیلیه واقع در شهر قشم:

شیخ محمد (شیخان) در سال ۱۳۵۵ هـ ش بعد از گذراندن حیاتی علمی دار فانی را وداع و دعوت حق را لبیک گفتند.

بعد از وفات ایشان یکی از فرزندان ایشان بنام شیخ محمد راشد بر آن شد تا راه پدر را ادامه دهد لذا عزم بر تجدید بنای مدرسه در همین روستا نمود و با زحمات بسیار موفق به احیای این مدرسه شد. هم اینک این

مدرسه با برخورداری از مدرسین مجرب هر سال آماده پذیرش طلاب علوم دینی و مشتاقان از سراسر ایران اسلامی است.

دکتر شیخ محمد رشاد اسماعیلی در کتاب شهود الحق خود در مورد جزیره قشم و مدارس آن سخن می گوید و مدرسه دینی اسماعیلیه را از باسابقه ترین مدارس اهل سنت ایران بحساب می آورد:

فقد أخذت جزيرة الجسم تستعيد نشاطها للوصول إلى ما حققه السابقون من أبناء المنطقة من المجد العلمي والمفاخر الحضارية فلا مثار للعجب أن نرى المنطقة وجزيرة الجسم بالذات قبلة طلبة العلم في هذه الفترة و أن نرى المدارس ومظان العلوم الاسلامية تملأ جنباتها وتحتل مكانا مرموقا منها.

فليس من الفضول إذا قيل: إن أكثر العلماء الذين تصدروا الفتيا والإمامة والخطابة والقضاء الشرعي في مدن سواحل الخليج جنوبا وشمالا هم من الذي خرجتهم مدارس جزيرة الجسم حيث تأتي في الدرجة الاولى من هذه المدارس في الجسم المدرسة الكمالية فمدرسة آل اسماعيل أو الاسماعيلية ثم المدارس الاخرى التي تلى تلك المدارس بدرجة أو بأكثر وكانت كلها مدارس غاصة بعلماء أجلاء من المتمكنين من العلوم العربية والدينية كما أن لكثير من أئمة المدرستين مواقف مشرفة تنبىء عن مقامهم الصادق في الدين وفي الورع والتقوى.

شیخ محمد اسماعیلی (ملقب به شیخان)

شیخ محمد بن احمد بن اسماعیل ملقب به شیخان نزدیک یک قرن پیش در حدود سالهای ۱۲۹۰-۱۲۸۰ در جزیره قشم دیده به جهان گشود.

خانواده ای که شیخان در آن متولد شده بود خانواده ای علمی مذهبی به شمار می آمد که نسل اندر نسل عالمانی بزرگ تربیت کرده بود و این مرهون زحمات

و رحلات علمی اجدادشان بود پدر ایشان شیخ محمد بن احمد از علمای بزرگ منطقه بود که در زمان خود مرجعی برای فتوا به حساب می آمد و در مدرسه اجدادیش در شهر قشم به تدریس علوم مختلف دینی می پرداخت. مادر ایشان از خانواده ای عرب زبان بود. شیخ محمد (شیخان) از همان اوان کودکی به کسب علم و دانش و در پیش گرفتن طریق پدر همت گمارد. مادرش بسیار علاقه داشت که او را عالم دین ببیند لذا او را شیخان لقب داد. شیخان در ده سالگی موفق به ختم کلام الله مجید شد و دروس مقدماتی دینی را نزد پدر آموخت. طبع والای شیخان و حریص بودن وی به کسب علم او را واداشت تا دیار پدری را ترک گوید و راهی خارج از جزیره شود در آن زمان با توجه به فقدان امکانات تحصیل در خارج از جزیره بسیار طاقت فرسا بود اما عشق و علاقه شیخان او را بر تحمل تمامی مشکلات توانا ساخت. متأسفانه ما نتوانستیم اطلاعات زیادی در رابطه با اساتید و شهرهای تحصیل ایشان بدست آوریم اما آنچه که از شاگردان و فرزندان ایشان نقل شده است گواه بر آن است که شیخان در محضر شیخ محمد حنیف نیز تلمذ نموده است شیخان در تحصیل علم آنچنان جدیت و پشتکار داشت که شبها خود را به ستون می بست تا مبادا خواب بر او مستولی شود و از مطالعه باز ماند. شیخان روزها را در محضر اساتید و شبها را با مطالعه سپری می نمود وی با توجه به تیزهوشی فوق العاده و اخلاق کریمانه ای که داشت همواره مورد توجه اساتید قرار می گرفت. شیخان پس از سالها تحصیل و تسلط بر زبان عربی در علوم مختلفی چون لغت، صرف و نحو، فقه ریال کلام، بلاغت و اصول تبحر یافت و به درجه استادی رسید. شیخان پس از وفات پدر به سرزمین مادری خویش بازگشت و در مدرسه اجدادیش به تدریس علوم مختلف دینی مشغول شد ایشان برای خدمت به مردم و رفع مشکلات آنها و رسانیدن اندوخته علمی خود به دیگران از هیچ تلاشی فروگذار نبود. دیری نپایید که آوازه ی علم و دانش و تقوای شیخان طلاب علوم دینی را از مناطق مختلف به سوی ایشان کشانید.

نمایی از مجلس شیخان که در آن ساله ای پایانی حیات خود را گذراند و به دعاوی و مسائل و مشکلات شرعی مردم رسیدگی می نمود. این بنا بر اثر زلزله بکلی تخریب شده اما به همت شیخ محمد راشد در همین محل ساختمان دو کلاسه برای خواهران ساخته شده است.

شیخان آنچنان به عامل تقوا و اخلاص اهمیت می داد و همواره شاگردان خویش را به آن سفارش می نمود. شیخان بعنوان مفتی و مرجع مردم مطرح شد و مردم از مناطق مختلف برای حل مشکلات خویش به ایشان مراجعه می کردند. از جمله کسانی که در محضر ایشان تلمذ نموده و توانستند به درجات عالی علمی دست یابند می توان به شیخ محمد شریف صالحی، شیخ عبدالرئوف نحوی، شیخ سید محمد حبیب قریشی، شیخ سید عبدالرحیم خطیب، شیخ حاجی عیسی ترکمانی، شیخ حاجی صالح تلوتاسی، شیخ محمد صالح امینی اشاره کرد. مدرسه اسماعیلیه ابتدا در شهر قشم قرار داشت اما شیخان پس از وفات پدر محل سکونتش را به روستای گیاهدان انتقال داد مدرسه ی مذکور نیز به این روستا انتقال یافت.

طلاب از روستاهای مختلف جزیره و سرزمینهای ساحلی پیاده برای تحصیل علم به سوی ایشان می شتافتند. شیخ محمد شیخان سرانجام پس از گذراندن حیات علمی که سراسر آن را به تحصیل و تدریس پرداخته بود به سال ۱۳۵۷ هـ. ش در همین روستا وفات نمود خداوند روحش را در جوار رحمت و مغفرت خویش قرار دهد.

شیخ محمد اسماعیلی (شیخان) در کنار شاگردش
شیخ عبدالرئوف نحوی

مقبره شیخان واقع در قبرستان روستای گیاهدان

مدرسه علوم دینی اهل سنت و جماعت اسماعیلیه واقع در روستای گیاهدان ، مدرسه ای است تاریخی با قدمت بیش از ۲۰۰ سال. تأسیس مدرسه در سال ۱۲۰۰ هـ. ق و در شهر قشم بوده است . این مدرسه در طول تاریخ دو قرنی اش به کرات جابجا شده و برای نشر علوم دینی بنا به شرایط و تحولات اجتماعی و سیاسی از محل تأسیس به روستاهای همجوار منتقل شده است.

حدود ۸۰ سال پیش شیخ محمد اسماعیلی پدر شیخان مدرسه را به روستای گیاهدان انتقال داد و بعد از او فیزندش شیخان نیز در همین روستا به تدریس و تعلیم طلاب مشغول بودند.

بعد از وفات شیخان مدرسه با یک وقفه ۱۰ ساله روبرو شد و بکلی تعطیل گردید . در سال ۱۳۵۷ هـ. ش یکی از فرزندان شیخان بنام شیخ محمد راشد عزم بر تجدید بنای مدرسه در همین روستا نمود و با وجود مشکلات آن دوره توانست مدرسه مذکور را احیا نماید .

هدف اصلی از بنای مدرسه دینی اهل سنت ترویج باورها و اعتقادات اهل سنت در میان جامعه سنی مسلک است . با توجه به نیاز مبرم و شدید مردم محروم جزیره قشم به آگاهیهای عقیدتی و فعالیتهای دینی مدرسه دینی اسماعیلیه عزم خود را در جهت پرورش طلاب متخلق به اخلاق فاضله و تربیت عالمان آگاه و دلسوز برای جامعه اهل سنت ایران جزم نموده همانطور که تاریخ مدرسه و علمایی که از این مدرسه تخریج شده اند گواه بر این مطلبند.

مشکلات و موانع :

ساختمان کنونی مدرسه اسماعیلیه حدود ۳۰ سال پیش ساخته شده و دارای ۵ اتاق و کتابخانه و نمازخانه است. با توجه به افزایش علاقمندان تحصیل علوم دینی، مدرسه با پذیرش بیش از ۴۰ طلبه که دو برابر ظرفیت کنونی خوابگاهها و امکانات مدرسه است از کمبود فضای آموزشی رنج می برد . همینک مدرسه سه خوابگاه و دو کلاس و دفتر و دارد که بخاطر کمبود فضای آموزشی کلاسهای خود را در کتابخانه و نمازخانه برگزار می کند .

با توجه به زلزله های سالهای پیش جزیره قشم ، ساختمان مدرسه آسیب زیاد دیده و دیوارها استحکام سابق را ندارند. این مطلب را از ترک هایی که در سقف و دیوارها وجود دارد به آسانی می توان شناخت .

بخش خواهران مدرسه اسماعیلیه با پذیرش نزدیک ۴۰ علم آموز خواهر فعالیت چشمگیری دارد.